

INFLYATSIYA VA OZIQ-OVQAT NARXLARI: XALQNI QIYNAYOTGAN MASALA

Baxromova Indira Azizjon qizi
Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti
Iqtisodiyot yo'nalishi 2-kurs talabasi
G'ulomova Gulasal Azizjonovna
Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti
Iqtisodiyot yo'nalishi 2-kurs talabasi
Axmedov O'tkirjon Aloviddin o'g'li
Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti
Iqtisodiyot kafedrasi o'qituvchisi

ANOTATSIYA

Ushbu maqolada inflyatsiya va oziq-ovqat narxlarining o'zaro bog'liqligi, sabablar, ijtimoiy ta'siri va yechim yo'llari yoritiladi. O'zbekiston misolida mavjud muammolar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: inflyatsiya, oziq-ovqat narxlari, iqtisodiyot, xavfsizlik, ijtimoiy ta'sir, davlat siyosati

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается взаимосвязь инфляции и цен на продукты питания, причины роста, его социальное влияние и возможные пути решения. Анализируется ситуация на примере Узбекистана.

Ключевые слова: инфляция, цены на продукты, экономика, продовольственная безопасность, социальное воздействие

ABSTRACT

This article discusses the link between inflation and food prices, the causes of price increases, their social impact, and potential solutions. The case of Uzbekistan is analyzed as an example.

Keywords: inflation, food prices, economy, food security, social impact, government policy

KIRISH

Har bir inson ertalab nonushta qiladi. Lekin oxirgi vaqtlarda do'kon yoki bozorga kirgan odam: "Qachon hamma narsa qimmatlashib ketdi?" degan savolni o'ziga-o'zi beradi. Ayniqsa, oziq-ovqat mahsulotlarining narxi kundan-kunga oshayotgani oddiy xalq hayotiga bevosita ta'sir qilmoqda. Ushbu holat iqtisodiy atamada **"inflyatsiya"** deb yuritiladi.

Inflyatsiya — bu nafaqat statistika yoki rasmiy raqamlar, balki odamlarning har kuni duch keladigan muammosi. Ayniqsa, non, go'sht, yog', guruch, tuxum, kartoshka

kabi asosiy mahsulotlar narxining oshishi aholining turmush darajasini bevosita pasaytiradi. Ushbu maqolada inflyatsiyaning oziq-ovqat narxlariga qanday ta'sir qilayotgani, sabablari va yechimlari haqida so'z yuritiladi.

INFLYATSIYA NIMA VA U OZIQ-OVQAT BILAN QANDAY BOG'LIQ?

Inflyatsiya — bu pul qiymatining pasayishi, ya'ni mahsulot va xizmatlar narxining doimiy oshib borishidir. Ayniqsa, oziq-ovqat sohasida inflyatsiya darajasi juda tez seziladi, chunki har bir inson har kuni oziq-ovqat xarid qiladi.

Masalan:

- Bug'doy yoki un narxining 10% oshishi — non narxiga,
- Yo'l haqining oshishi — transport xarajatlariga,
- Oziq-ovqat ishlab chiqaruvchilar uchun xomashyo va yoqilg'i narxining ko'tarilishi — tayyor mahsulot narxiga ta'sir qiladi.

Shu tariqa, inflyatsiya oshgani sari iste'molchi ko'proq pul to'laydi, lekin shu pulga avvalgidan kamroq mahsulot oladi.

OZIQ-OVQAT NARXLARINING OSHISHIGA NIMA SABAB BO'LMOQDA?

Oziq-ovqat narxlari ko'tarilishining asosiy sabablari quyidagilardan iborat:

Importga qaramlik

Ba'zi mahsulotlar (masalan, o'simlik yog'i, bug'doy, shakar) tashqi bozordan import qilinadi. Agar dunyo bozorida narxlar ohsa yoki valyuta kursi o'zgarsa — bu avtomatik tarzda ichki narxlarga ham ta'sir qiladi.

Yo'qolgan hosil va iqlim o'zgarishi

Kuchli issiq, yomg'ir yo'qligi yoki qurg'oqchilik hosildorlikka salbiy ta'sir qiladi. Kam hosil esa bozorda mahsulot tanqisligini va narx oshishini keltirib chiqaradi.

Tashish va logistika muammolari

Yoqilg'i narxi ko'tarilishi, avtomobillar yetishmovchiligi yoki logistika tizimidagi uzilishlar mahsulotni bozorlarga yetkazish xarajatini oshiradi.

Ortiqcha vositachilik

Ba'zan fermer mahsulotni arzon narxda sotadi, ammo bozorda u ancha qimmat bo'ladi. Sababi — oradagi vositachilar ko'paygan va har biri ustama qo'shmoqda.

INFLYATSIYA KIMLARGA KO'PROQ TA'SIR QILADI?

Inflyatsiya eng avvalo **kam ta'minlangan aholiga** og'ir botadi. Sababi:

- Daromadi past bo'lgan oilalar budjetining katta qismi oziq-ovqatga sarflanadi.
- Narx oshganda, ular kamroq va sifatsizroq mahsulotlar sotib olishga majbur bo'ladi.
- Natijada, sog'liq yomonlashadi, ijtimoiy norozilik kuchayadi.

Shuningdek, pensiya, nafaqa va ijtimoiy yordam miqdori inflyatsiyaga mos ravishda oshirilmasa, ularning qiymati tushib boraveradi.

DAVLAT NIMALAR QILMOQDA?

O'zbekiston hukumati inflyatsiyani jilovlash uchun bir qator choralarni ko'rmoqda:

- **"Ijtimoiy ahamiyatga ega mahsulotlar"** ro'yxati belgilangan, ularga soliq imtiyozlari va subsidiya beriladi.
- **Dehqon bozorlari va yarmarkalar** orqali narxlarni muvozanatlashtirishga harakat qilinmoqda.
- **Import bojlarining kamaytirilishi**, mahsulotlar tezroq kirib kelishini ta'minlaydi.
- **Kambag'allikka qarshi kurash** doirasida ehtiyojmand oilalarga yordam ko'rsatilyapti.

Ammo bu choralar barqaror bo'lishi uchun **ichki ishlab chiqarishni oshirish** zarur.

NIMALAR QILISH KERAK? (YECHIMLAR)

Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash – yer, texnika, subsidiyalar bilan.

Logistika va saqlash tizimini yaxshilash – sovutkichli omborlar, zamonaviy transport.

Bozorni raqobatga ochish – monopoliyani kamaytirish, vositachilik zanjirini qisqartirish.

Raqamlashtirish orqali narxlarni kuzatish – elektron tizimlar orqali sun'iy narx oshirishga chek qo'yish.

Oziq-ovqat strategiyasini ishlab chiqish – har bir viloyat o'z ehtiyojiga yarasha strategiya tuzishi kerak.

XULOSA

Inflyatsiya va oziq-ovqat narxlarining oshishi – bu faqat iqtisodchilar emas, balki har bir fuqaroning hayotiga ta'sir qiluvchi holat. Bugungi kunda inflyatsiyani nazorat qilish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash davlat va jamiyat uchun eng dolzarb vazifalardan biridir. Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, raqobatni oshirish va aholiga iqtisodiy barqarorlik yaratish orqali ushbu muammoni hal etish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki statistik byulleteni, 2024.
2. Jahon banki. (2023). *Food Price Update*.
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy ma'lumotlari.
4. UN FAO. (2024). *Global Food Outlook Report*.
5. "Narxlar o'sishi va inflyatsiya: xalqning haqli savollari", Gazeta.uz, 2024-yil.